

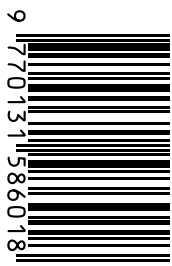
Populaarteaduslik ajakiri. Ilmunud 1933. aastast. 4,90 € MÄRTS 3/2021

EESTI LOODUS

Maastikud vajavad hädasti kaitset

Droonifotograafia

Maailma kauneim meteoriidikraater asub Eestis
Aasta loom, arengubioloogia ja koroonavaktsiinid

ISSN 0131-5862 (trükitis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

2 **Toimetaja veerg:** Juhan Javois

3 **Sõnumid**

14 **Kuu looduses**

16 **EL küsib:** vastab Silvia Lotman

18 **Soomes on 27 rahvusmaastikku**

20 **Eesti maastikurajoonid**

22 **Kelle mure on maastikukaitse?**
Kalev Sepp tutvustab Euroopa maastikukaitsekonventsiooni ja nendib, et senini pole maastike kaitsel edulugusid ette näidata

28 **Eesti põllumajandusmaastikest oleneb paljude liikide tulevik**
Tsipe Aavik vaatleb põllulelementide ökoloogilist mõju: ka väikesed loodussaared suurendavad elustiku elurikkust ja aitavad näiteks tolmeldajate hulka suurendada

32 **Kuidas saada rohkem saaki?**
Eve Veromann tuletab põlluharijale meelde, et põllulelementide rohkus ja põlluservade jätmine aitab võidelda kahjuritega ja suurendada saake

36 **Tegutse teadlikult:**
Kuidas pildistada õhust: drooni-fotograafide soovitusi
Martin Tikk juhendab algajat droonifotograafi: peale tehniliste nipide peab teadma ka valdkonna õigusakte ja head tava

40 **Padise maantee ja Raikküla valitsus**

Lauri Vahtre otsib muinasaegset maanteed, mis üllatuslikult on suures osas endiselt sõidetav või vähemasti maastikul nähtav

46 **Neugrund, maailmamere kauneim meteoriidikraater**

Kalle Suuroja ja Sten Suuroja kirjeldavad merepõhjamaastikke, mida on kõige lihtsam näha reljeefikaartidel

52 **Poster:** Eesti looduse fotovõist-

luse taimefotode 1. auhind. Ella Kari

54 **Intervjuu:** Äädikakärbse tiib aitab ravida inimesi. Tartu ülikooli arengubioloogia professori Osamu Shimmiga vestelnud Tambet Tõnissoo

60 **Eestimaa looduse fondi rajad ja teevalikud looduskaitse maastikul**

Tarmo Tüür ja Kärt Vaarmari meenutavad ELF-i 30. aastapäeva puhul senitehtut ja nendivad, et looduskaitsetel tööpuudust paraku ei paista

64 **Üks Eesti paigake:** Viieristi mägedes: põdev Kõrgema allikas
Juhani Püttsepp viib lugeja seekord Saaremaale Sõrve poolsaarele: võluvee nõudlejate teerada allikale pole kunagi rohtunud

66 **Sada rida Eesti loodusest:** Loodus jagab küsimata. Krista Aru

68 **Abiks õpetajale:** Koroonaviiruse vastaste vaktsiinide ABC

70 **Aasta loom:**
Rottidest zooloogi pilguga
Andrei Miljutin alustab selle aasta looma tutvustamist tema lähisugulasest, kes enamasti meenutavad rottii oma välimiku poolest

74 **Metsast ja põllult:**
Tervist turgutav peet
Triin Nõu kiidab punapeedi kasulikke omadusi ning annab juhiseid, kuidas peeti röstida

76 **Korbi mägedele**
Enn Lumeti meeleolukas kirjeldus Hiiumaalt annab aimu Eesti Looduse kunagise kunstitoimetaja mitmekülgsest andest

77 **In memoriam:** Enn Lumet

78 **Mikroskoop**

79 **Ristsõna**

80 **Ajalugu, sünnipäevad**

Foto: Heljar Laasik

Foto: Simo Sepp

Foto: Arne Kivistik

Foto: Kaidi Aher

Roostes rool

Varases lapsepõlves elasin Tartu laululava lähedal. Kes seda paika ei tea, siis praegu laiub laululava taga linna au ja uhkus: spordipark, hoolikalt rajatud ja hooldatud ulatuslik maastikurajatis, mis igal võimalikul ja võimatal ajahetkel kihab rõõmsatest harrastusliigutajatest. Kui mõni aasta tagasi tulid mõningad seltsimehed lagedale „progressiivse“ mõttega rajada läbi spordipargi maantesild, tegid linnakodanikud selle hämmastava üksmeelsusega maatasa. Vaimses mõttes on spordipark linna energiageneraator, meie muude tegemiste imeline ammendamatu jõuallikas.

Kui olin väike poiss, laius spordipargi alal üks teine sama ulatuslik maastikurajatis: prügimägi. Kuskile pidi ju jäätmed sokutama – ilmselt oli veoautodel linnast hea lähedalt tulla. Ega muidu ei mäletaks, aga põnev oli prahikuhjade vahel turnida ja vaadelda kõikvõimalikku kraami, mille olemasolust maailmas muidu aimugi poleks olnud.

Kujutlegem nüüd, et keegi paneks ette rollid tagasi muuta, hakata spordiparki taas prügi vedama. Hea lähedal ju, ja mitmeti mugav, pole vaja käitluse, sortimise ega kahjutustamisega jännata – mõelge, mis need tegevused kõik maksma lähevad! Ja korralikud ligipääsuteed on olemas ning elamuid pole jalus! Küllap vilistatakse see geniaalne ratsionaliseerija siiski kohe oma leidurikoopasse tagasi.

Ent paraku võib arvata, et sama saatus tabas ka seitsmekümneendate Tartus mõndagi avatud pilguga visionääri, kes Don Quijote kombel püüdis ärgitada toonaseid mugavlevaid ametnikke prügimäge linnast

Foto: Rolf Saarna

välja puksima. Miski, mis praegu tundub niivõrd loomulik ja ainumõeldav, võis toona näida paras ulme. Küllap kulus algatajatel omajagu ukse linke, vaipu, paberipoognaid ja ehk rehepaplustki, et saada suure laeva roostes rool lõpuks kriginal liikuma ja kurss linlaste tervise edendamise suunas paika. Millegi suunas, mis praegu tundub ainumõeldav.

Need uitmõtted tulevad põlise linnavurlele pähe, lugedes seekordsest ajakirjanumbrist Eesti tippteadlaste järjekordset meeldetuletust, et loodusliku püsitaimestikuga põlluservad ei ole hädavajalikud mitte üksnes paljude taime- ja loomaliikide ellujäämiseks meie maal, vaid ka selleks, et me ei peaks iga päev sisse sööma mürke – ja tagatipuks sellekski, et Eesti põllud üldse püsiks vähegi pikemas plaanis tootmisvõimelised. Mis seal siis keerulist on, mõtled. Asi on ju selge nagu vesi! Pandagu ometi ükskord seadusega see neli või kuus meetrit põlluserva paika. Aga ei – see neetud krigisev ja roostes suure laeva rool ... Ukselingid, poognad, vaibad ... Mitu aastat seda rauda on nüüd juba taotud? Mäletan, tudengipõlves kogusin isegi andmeid laiahaardelisele üleeuroopalisele teadusprojektile Greenveins, ühele vististi küll sadadest uuringutest, mis on kinnitanud põlluservaribade tähtsust. Aasta siis oli 2001 ...

Kas tõesti ei saaks mõistlikumalt kui „nõukaajal“? „Kas teie hulgas siis mehi ei olegi?“

küsis ühes vanas heas Eesti lastefilmis üks tarmukas laevakapten. Sama tahaks lihtsa kodanikuna küsida meie riigivalitsejate armaadalt.

Narv

EESTI LOODUS

72. aastakäik Nr 3, märts 2021

Toimetuse aadress:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2021

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

PEFC®

PEFC/19-3-3

www.pefc.org

Trükitud trükikojas Printall

